

Täysistunto

Torstai 20.3.2025 klo 16.00—17.58

6. Lakialoite laiksi eräiltä miehityiltä alueilta peräisin olevien tuotteiden maahantuonnin kiellosta

Lakialoite LA 24/2024 vp Veronika Honkasalo vas ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.47 **Veronika Honkasalo vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakia-
loite on nyt erittäin ajankohtainen, sillä Israelin poikkeuksellisen kovat ja julmat sotatoi-
met Gazassa jatkuvat jälleen tulitauosta huolimatta. Viime päivinä Gazassa on kuollut sa-
toja ihmisiä. Palestiinalaisten ahdinko ei siis Gazan tulitauosta huolimatta ole millään ta-
valla ohi, vaan murhaaminen ja näänyttäminen jatkuvat Israelin toimesta. Samaan aikaan
myös Israelin miehittämän Länsirannan turvallisuus ja ihmisoikeustilanne on huonontunut
monin tavoin.

Israelin armeija aloitti sielläkin sotilasoperaation, jonka seurauksena ainakin 40 000 pa-
lestiinalaista on joutunut jättämään kotinsa. Israelin puskutraktorit ovat tuhonneet raken-
nuksia ja infrastruktuuria laajoilta alueilta. Myös siirtokuntien rakentaminen jatkuu ennä-
tystahtia, ja väkivalta palestiinalaisia kohtaan sekä palestiinalaisväestön pakkosiirrot ovat
lisääntyneet merkittävästi. Tilanne on monin tavoin täysin kestämaton.

Minä ja muut lakialoitteen allekirjoittajat esitämme säädettäväksi maahantuontikieltoa
alueilta, joiden miehityksen yhteydessä rikotaan vakavasti kansainvälistä humanitääristä
oikeutta tai ihmisoikeussopimuksia. Tarkoituksena olisi estää ihmisoikeusloukkauksia ja
kansainvälisen humanitäärisen oikeuden loukkauksia edistävän yritystoiminnan tukemi-
nen. Selkeät, lakiin perustuvat maahantuontikiellot myös auttaisivat yrityksiä ja kuluttajia
toimimaan vastuullisesti.

Arvoisa puhemies! Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden
ytimessä on kansojen yhtäläisten oikeuksien ja kansojen itsemääräämisoikeuden kunnioit-
taminen. YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen mu-
kaan kaikilla kansoilla on itsemääräämisoikeus. Tätä oikeutta kaikkien sopimusvaltioiden
on osaltaan ja omilla toimillaan edistettävä ja kunnioitettava.

Humanitääristä oikeutta eli sodan oikeussääntöjä sääntelevien Geneven sopimusten nel-
jäs sopimus siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana suojelee miehitetyn alueen vä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2025 vp

estön oikeuksia. Sopimus sisältää muun muassa säännöksen, jonka mukaan valtaajavalta ei saa siirtää vallatulle alueelle osaa omasta siviiliväestöstään.

Ukrainan tilanteen lisäksi maailmalla on käynnissä useita pitkittyneitä konflikteja, joissa valtio miehittää toisen aluetta eikä kansainvälinen yhteisö tunnusta valtion suvereniteettia. Miehitystilanteet loukkaavat myös miehitettyjen alueiden väestön itsemääräämisoikeutta. Rärkeimmillään voi olla kyse siitä, että miehittäjävaltio perustaa miehitetylle alueelle laittomia siirtokuntia vastoin kansainvälistä oikeutta, kansainvälisen yhteisön hyväksyntää ja alueen väestön itsemääräämisoikeutta. Siirtokuntien tieltä puretaan alueen asukkaiden koteja ja häädetään tai pakkosiirretään väestöä. Miehitetyn alueen väestöön voi kohdistua moninaisia ihmisoikeusloukkauksia, eikä miehittävä valtio tyypillisesti tunnusta alueen alkuperäiselle väestölle vastaavia perusoikeuksia kuin kansalaisilleen. Valtioilla on velvollisuus olla tunnustamatta tai hyväksymättä kansainvälisen oikeuden vastaista asiantilaa. Miehityillä alueilla yritystoiminnan kielteiset ihmisoikeusvaikutukset korostuvat. Yritystoiminta tukee suoraan tai välillisesti miehitetyn alueen väestön sortoa ja järjestelmällisiä kansainvälisen oikeuden loukkauksia. Miehityillä alueilla toimivat yritykset toimivat tyypillisesti miehittäjävaltion alaisuudessa tai sen myötävaikutuksella ja hyödyttävät ennen kaikkea miehittäjävaltiota.

Arvoisa puhemies! Israelin laittomat siirtokunnat ovat yksi selkeä esimerkki tilanteesta, johon esittämäni laki olisi sovellettavissa. Kansainvälisoikeudellisesti palestiinalaisalueille perustettujen siirtokuntien asema on selvä. Ne ovat kansainvälisen oikeuden vastaisia ja ne on tuomittu laajasti niin Euroopan unionin, EU-tuomioistuimen, kansainvälisen tuomioistuimen kuin YK:n turvallisuusneuvoston toimesta. Jo nykyisin siirtokunnista peräisin olevat tuotteet on EU:ssa merkittävä.

Toinen kansainvälisoikeudellisesti melko selvä esimerkki on Marokon miehittämä Länsi-Sahara. Kansainväliseltä statukseltaan kiisteltyä, mutta laajasti miehityiksi tunnustettuja alueita ovat esimerkiksi myös Abhasia, Etelä-Ossetia, Badme, Pohjois-Kypros ja osa Pohjois-Syyriaa. Venäjän miehittämältä Krimiltä peräisin olevien tavaroiden tuonti Euroopan unioniin on onneksi Euroopan unionissa kielletty jo vuonna 2014.

Esittämässäni laissa itsessään ei kuitenkaan listattaisi alueita, joihin maahantuontikieltoa sovellettaisiin, vaan aloite on tässä suhteessa tarkoitettu neutraaliksi ja yleiseksi. Alueet, joilla valmistettuihin tuotteisiin esitettyä tuontikieltoa sovellettaisiin, määriteltäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella lakiin kirjattavien edellytysten mukaisesti. Siispä lakia sovellettaisiin maahantuontiin alueelta, joka on vallattu neljännen Geneven sopimuksen tarkoittamalla tavalla, jolla miehittävän valtion suvereniteettia ei ole tunnustettu ja jolle miehittävä valtio on mainitun sopimuksen vastaisesti siirtänyt siviiliväestöään, tai jossa miehittävä valtio muulla tavoin syyllistyy tai on syyllistynyt vakaviin mainitun sopimuksen tai kansainvälisten ihmisoikeussopimusten loukkauksiin.

Arvoisa puhemies! Suomi on osa globaalia maailmaa. Meidän on katsottava peiliin ja tunnustettava, että toimintamme osaltaan mahdollistaa monien ihmisoikeusongelmien jatkumisen. Tuemme ihmisoikeusloukkauksia ja kansainvälisen oikeuden loukkauksia, jos paremmasta tiedosta huolimatta jäämme sivustakatsojiksi ja asetamme taloudelliset intressit ihmisoikeuksien edelle.

Lakialoitteen on allekirjoittanut 35 kansanedustajaa. Kiitän heitä kaikkia lämpimästi tuesta ja myös rohkeudesta. Jätin vastaavan lakialoitteen myös vuonna 2022. Aloite sai merkittävää kansainvälistä huomiota ja kiitosta tavallisten kansalaisten lisäksi useilta kansain-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2025 vp

välisen oikeuden asiantuntijoilta sekä vaikuttavalta joukolta israelilaisia akateemikkoja, entisiä diplomaatteja ja muita vaikuttajia.

Mikä tärkeintä, aloite kannusti vaatimaan vastaavaa myös muissa maissa ja EU:ssa. Meidän tulee tavoitella niin kansallisella kuin EU-tasolla yritys vastuulainsäädäntöä, joka velvoittaa yrityksiä huomioimaan toimintansa ihmisoikeusvaikutuksia. Yksittäinen kuluttaja voi pyrkiä toimimaan vastuullisesti, mutta todellinen vastuu on viime kädessä yritysten ja meidän lainsäätäjien. Reilu pelikenttä ja reilut säännöt ovat myös reilun yrityksen etu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen, olkaa hyvä.

17.55 Mikko Polvinen ps: Kiitos, arvostettu puhemies! Tulin mielenkiinnosta kuuntelemaan tämän lakiesityksen, koska tässä lakiesityksessä ei ollut silloin mainittu näitä maita, mutta nyt kerroitte, että tämä voisi olla enemmänkin Israel—Palestiina-kysymys kuin laajempi. Tässä kysymyksessä kiinnostaa enemmän se, miksi se maa, se valloittajamaa, tavallaan pääsisi siinä omalla alueellaan myymään tai harjoittamaan kauppaa, mutta ne valloitetut alueet olisivat ne, mistä tämä tuotteen, palvelun tai aineen tuominen olisi jotenkin rangaistavaa. Olisin kysynyt edustaja Honkasalolta: ajatteletko niin, että esimerkiksi Venäjän valloittettua Ukrainalta alueita se valloitettu alue olisi jossain erilaisessa kohtelussa kuin Venäjä valtiona itse?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

17.56 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Niin, tuossa puheessa erittelin erittäin tarkasti sen, että lakialoite koskee miehitettyjä alueita, että toki se silloin koskee niitä Venäjän valloittamia, miehitettyjä alueita myös, eli maahantuonti tällaisilta alueilta pitää ehdottomasti kieltää. Tässä nimenomaan on ideana se, että valtioneuvosto itse sitten määritteli tarkemmin ne alueet, joilta maahantuonti kielletään, koska tietenkin myös globaali tilanne muuttuu paljon ja näitä alueita voi syntyä eri konfliktien muodossa myös uudenlaisia. Mutta meillä on näitä kestokonflikteja monilla alueilla, ja myös nämä maantieteelliset alueet tässä puheessani toin esille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen, olkaa hyvä.

17.57 Mikko Polvinen ps: Arvoisa puhemies! Niin, näen itse, että jos pakotteita asetetaan, ne asetetaan valtiolle, ei pelkästään alueelle, minkä hyökkääjävaltiot ovat itselleen ottaneet. En eritele sitä, että valtion alue, joka on ollut aiemmin hallussa maalla, joka hyökkää toiseen maahan, olisi jotenkin suojeluksessa siitä valloitusuudesta, minkä he ovat käyttäneet — tästä esimerkkinä Ukraina tehty Venäjän bruttaali hyökkäys.

Ajattelin vielä tuoda sellaisen elementin tähän mukaan, että Eurooppa tekee tälläkin hetkellä esimerkiksi ruokajättien osalta tuotantoa Venäjällä, tekee tuotantoa Euroopassa. Suomalaiset kaupat pitävät hyllyillään tuotteita sellaisilta globaaleilta toimijoilta, jotka myöskin toimivat esimerkiksi Venäjällä. Haluaisin laajentaa tätä asiaa niin, että kun pakotteita asetetaan, niin asetetaan ne sitten sille koko maalle. Tässä yhtenä esimerkkinä tämä elintarviketeollisuus ja tämä globaali omistajuus — kyllä ne moraalittomat kasvot myöskin siellä toimivat ja aiheuttavat tälle meidän Euroopalle ja meidän yhteisölle haittaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.